BA-B.ED

Question Papers

Semester-1st

December, 2025

Roll No. ..... Total No. of Pages : 3

PC 12231-N

M-6/2115

PHILOSOPHICAL PERSPECTIVE IN EDUCATION—1101T

Semester—I (Common with B.A./B.Ed. & B.Sc./B.Ed.)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 70

Note :— Attempt *two* questions each from Sections A & B carrying **12** marks each and the entire Section C consisting of **11** short answer type questions carrying **2** marks each.

SECTION—A

1. What is the meaning and nature of philosophy?
2. Describe the impacts of philosophy on education.
3. Discuss the contribution of Idealism in educational theory and practice.
4. Discuss the educational implications of realism.

SECTION—B

5. Describe the contribution of Vivekanand to Educational philosophy.
6. Explain the educational implications of thought of R. N. Tagore.
7. Explain the aims of education as recommended in National Policy on Education Commission 1986.
8. What is the meaning of values? Describe the reconciliation between modern and traditional values.

SECTION—C

9. Write short notes on :—

   1. Philosophy and education
   2. Metaphysics
   3. Axiology
   4. Logic
   5. Theology
   6. Informal education
   7. Naturalism and discipline
   8. Project method
   9. Role of teacher as given by Mahatma Gandhi
   10. Women education
   11. Sources of values.

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

Note :— Attempt ***two*** questions each from Sections A & B carrying **12** marks each and the entire Section C consisting of **11** short answer type questions carrying **2** marks each.

ਭਾਗ—ਓ

1. ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
2. ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

3. ਵਿਦਿਅਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

5. ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
6. ਆਰ. ਐਨ. ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
7. ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 1986 ਵਿੱਚ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
8. ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਮੁੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਏ

9. ਇਸ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
   1. ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ
   2. ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਗਿਆਨ
   3. ਧੁਰਾ ਵਿਗਿਆਨ
   4. ਤਰਕ
   5. ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ
   6. ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਸਿੱਖਿਆ
   7. ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ
   8. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ
   9. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
   10. ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ
   11. ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤ।

Roll No. ..... Total No. of Pages : 4

PC 12232-N

M-6/2115

PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVE IN EDUCATION - 1102T

(Common with B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Semester—I

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 70

Note :— Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying **12** marks each and the entire Section C consisting of **11** short answer type questions carrying **2** marks each.

SECTION—A

1. Discuss the concept, Nature and Scope of Educational Psychology. 2+4+6

2. Explain the Principles of growth and development. Discuss the differences between growth and development. 8+4

3. What are the various problems faced by the adolescents? How will you attempt to address these problems? 6+6

4. What is the role of school, mass media and different cultures in development of adolescents? 4+4+4

SECTION—B

5. Discuss the concept, causes and Educational implications of inter individual differences. 2+5+5

6. Discuss the concept of intelligence. Explain Gardner's theory of intelligence. 3+9

7. Discuss the various factors affecting learning of an individual. Explain learning theory given by Ivan Pavlov. 6+6

8. Define gifted learner and slow learner. Discuss the Educational programmes for gifted learners and slow learners. 12

SECTION—C

9. Write short notes on the following:

(i) Influence of heredity on development of a child

(ii) Moral development of adolescents

(iii) Role of School in development of adolescents

(iv) Concept of intra individual differences

(v) Spearman's theory of intelligence

(vi) Primary laws of learning

(vii) Concept of motivation

(viii) Types of motivation

(ix) Limitations of intelligence testing

(x) Needs of creative learner

(xi) Educational programme for delinquents. 11×2=22

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਭਾਗ—ਏ

1. ਵਿਦਿਅਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2+4+6

2. ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8+4

3. ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ? 6+6

4. ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ, ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ? 4+4+4

ਭਾਗ—ਬੀ

5. ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ; ਅੰਤਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅੰਤਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਭਾਵ। 2+5+5

6. ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਗਾਰਡਨਰ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 3+9

7. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਵਾਨ ਪਾਵਲੋਵ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਣ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 6+6

8. ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

ਭਾਗ—ਸੀ

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ:

(i) ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

(ii) ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦਾ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ

(iii) ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

(iv) ਅੰਤਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅੰਤਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ

(v) ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਦਾ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ

(vi) ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਨਿਯਮ

(vii) ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ

(viii) ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

(ix) ਬੁੱਧੀ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ।

(x) ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ।

(xi) ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ। $11 \times 2 = 22$

Roll No. ..... Total Pages : 4

12233/N

M–6/2115

ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਜ਼ਮੀ

Semester–I

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਓ

ਭਾਗ-ਓ-1

1. ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। 12

ਭਾਗ-ਓ-2

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ: 12

(a) ਰਾਸ ਲੀਲ੍ਹਾ

(b) ਕਰੀਰ ਦੀ ਝਿੰਗਰੀ

(c) ਮੈਨੂੰ ਟੈਗੋਰ ਬਣਾ ਦੇ ਮਾਂ।

ਭਾਗ-ਅ

ਭਾਗ-ਅ-1

3. ਖ਼ਬਰ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ।

ਜਾਂ

ਮਿਡਲ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਲੇਖ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਲੇਖ ਸਾਹਿਤ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਅਤੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 12

ਭਾਗ-ਅ-2

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ: 12

(a) ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਾਤਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ।

(b) ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ।

(c) ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ : ਸਥਿਤੀ, ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

ਭਾਗ-ਏ

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ: 11×2=22

(i) ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(ii) ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

(iii) ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?

(iv) 'ਖੱਬਲ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਦੱਸੋ।

(v) 'ਛਵੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

(vi) ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੇ ਦੋ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(vii) 'ਕਰਾਮਾਤ' ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?

(viii) ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(ix) ਪੈਰ੍ਹਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(x) ਖ਼ਬਰ ਵਿੱਚ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

(xi) ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਤ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।

Roll No. ..... Total No. of Pages : 4

PC 12234-N

M-6/2115

ENGLISH (Communication Skills) –V

Semester—I

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 70

UNIT—I

1. Discuss the theme of fatherly love by comparing the narrator and Rehmat in "The Kabuliwala."

OR

How does Chekhov's "Grief" show human indifference and the need for empathy? 12

2. What do the "green parrots in a cage" symbolize in the context of the Partition?

OR

How does "The Doll's House" critique class prejudice through the eyes of children? 12

Attempt any **ONE** question from Question No. **3** and **4.**

UNIT—II

3. Attempt any **THREE** of the following four short questions.
   (a) What was the final, ironic truth revealed in "The Eyes Are Not Here"?
   (b) Why was the protagonist in "The Death of a Hero" celebrated by the public?
   (c) Who did the cab driver Iona finally tell his story of grief to?
   (d) What did Uncle Podger ask everyone to find after he dropped the hammer? 4×3=12

4. Attempt any **THREE** of the following **FOUR** short questions:

(a) What historical event forms the background of "Green Parrots in a Cage"?

(b) What part of the doll's house did Kezia and Else Kelvey admire most?

(c) What were the two secret jobs Joe and Delia took in "A Service of Love"?

(d) What item did the young man in "Dusk" claim to have lost? 4×3=12

Attempt any **ONE** question from Question No. **5** and **6**.

5. Translate the following passage into Punjabi/Hindi:

Technology has transformed the way we live, work, and communicate. From smartphones to space exploration, it has made life more convenient and connected. Education, healthcare, and businesses thrive with digital advancements, making information and services accessible to all. However, overdependence on technology raises concerns, such as reduced face-to-face interactions and privacy risks. While it improves efficiency, it is essential to use technology wisely, ensuring it enhances human life without controlling it. The challenge is to strike a balance – embracing innovation while maintaining our human values.

OR

(In lieu of translation, only for foreign students who do not know Punjabi/Hindi)

Paraphrase the following:

Iona sees a hall-porter with a parcel and makes up his mind to address him.

"What o'clock is it, friend?" he asks.

"Past nine. What are you standing here for? Move on."

Iona moves on a few steps, doubles himself up, and abandons himself to his grief. He sees it is useless to turn to people for help. In less than five minutes he straightens himself, holds his head high as though he felt a sharp pain, and gives a tug at the reins... He can bear it no longer.

"Back to the yard!" he thinks. "Back to the yard!" 12

6. Write the meaning and form sentences using (any **SIX** out of **EIGHT**) words:

(i) Aspire
(ii) Domineering
(iii) Grief
(iv) Indifference
(v) Misjudgment
(vi) Nostalgia
(vii) Ostentatious
(viii) Paternal 6×2=12

UNIT—III

7. (a) Do as directed (attempt any **SIX** questions):

Fill in the correct form of the verb.

(i) I have a car, but I ..... (not/use) it much. (Use Present Simple)

(ii) I don't often ..... (drink) coffee. (Use Present Simple)

(iii) She told me her name, but ..... (I/not/remember) it now. (Use Present Simple)

(iv) Sally is still here. ..... (she/not/go) out. (Use Present Perfect tense)

(v) 'Do you know where Julia is?' 'Yes, ... (I/just/see/her). (Use Present Perfect tense)

(vi) I can't find my bag. ..... (you/see/it) anywhere?
(Use Present Perfect tense)

(vii) The bed was very comfortable. I ..... (sleep) well.
(Use Past Simple)

(viii) Linda is a teacher. ..... (She/teach) for ten years.
(Use Present Perfect Continuous tense)

(ix) Mark is ill. He became ill a few days ago. He has ..... a few days.
(Use Present Perfect Continuous tense)

6×2=12

(b) Do as directed (attempt any **FIVE** questions):

Write sentences using a/an/the.

(i) What's ..... name of that man we met yesterday?

(ii) We stayed at a very nice hotel. I can't remember ..... name now.

(iii) My neighbour has ..... French name, but in fact she's English, not French.

(iv) ..... nearest airport is 70 miles away.

Write sentences using will be doing/will have done.

(v) Don't phone between 7 and 8. ..... then. (we/eat)

(vi) Tomorrow afternoon we're going to play tennis from 3 o'clock until 4.30. So at 4 o'clock, ... tennis.
(we/play)

(vii) If you need to contact me, ... (I/stay) at the Lion Hotel until Friday.

(viii) Phone me after 8 o'clock. ..... (I/finish) dinner by then.

5×2=10

Roll No. ..... Total Pages : 7

12244/N

M–6/2115

HISTORY OF INDIA

UPTO 1000 A.D.

Semester–I

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

1. Discuss the Geographical features of Ancient India. 12

2. Describe the origin and extent of Harappan Civilization. 12

3. Discuss the Social and Religious condition of Aryans. 12

4. Write about the Political conditions of Later Vedic period. 12

SECTION—B

5. Discuss the teachings of Buddhism. 12

6. Discuss the expansion of Mauryan empire under Chandragupta Maurya. 12

7. Critically analyse the reasons of decline of Gupta Empire. 12

8. Describe the administration of Cholas of South India. 12

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 11×2=22

(i) Arthashastra.

(ii) The Great Bath.

(iii) Sapt Sindhu Theory.

(iv) Rigveda.

(v) Tri Ratna of Jainism.

(vi) Ashoka's Dhamma.

(vii) Agni Kul Theory.

(viii) Feudal System under Rajputs.

(ix) Land Revenue System of Rajputs.

(x) Sabha and Samiti.

(xi) Four Ashrams.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 11 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

2. ਹੜੱਪਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 12

3. ਆਰੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

4. ਬਾਅਦ ਦੇ ਵੇਦਿਕ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 12

ਭਾਗ—B

5. ਬੁੱਧਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

6. ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਮੌਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੌਰੀਆ ਸਮਰਾਜ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

7. ਗੁਪਤ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 12

8. ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਲ ਰਾਜਵੰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। 12

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 11×2=22

(i) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ।

(ii) ਵੱਡਾ ਇਸ਼ਨਾਨਘਰ।

(iii) ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ ਸਿਧਾਂਤ।

(iv) ਰਿਗਵੇਦ।

(v) ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਤ੍ਰਿ-ਰਤਨ।

(vi) ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਧਰਮ।

(vii) ਅਗਨੀ ਕੁਲ ਸਿਧਾਂਤ।

(viii) ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਮੀਂਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ।

(ix) ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ।

(x) ਸਭਾ ਅਤੇ ਸਮਿਤੀ।

(xi) ਚਾਰ ਆਸ਼ਰਮ।

PC-12248/N

M-6/2115

CALCULUIS

Paper-1101T

(Semester–I)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt any *two* questions from Section A and Section B, carrying 6 marks each and entire Section C consisting of 11 questions carrying 1 mark each.

SECTION–A

I. State and prove Intermediate Value Theorem.

II. Examine the continuity of the function at origin

$$f(x)=\begin{cases} x\cos\dfrac{1}{x}-1; & (x)\neq 0 \\ 0; & (x)=0 \end{cases}.$$

III. Find greatest lower bound and least upper bound of the set $\left\{\dfrac{2x-1}{x+4} : |x-5|<2\right\}$.

IV. (a) Using definition of limit, prove that $\lim\limits_{x\to 1}\dfrac{x^2-1}{x-1}=2$.

(b) Show that $\lim\limits_{x\to 0}\sin\dfrac{1}{x}$ does not exist. (2×6=12)

SECTION–B

V. Explain graphical representation of Lagrange's mean value theorem and verify this theorem for function $f(x) = x^2 - 2x + 3$ for [4, 6].

VI. Calculate the approximate value of $\sqrt{26}$ to three decimal places by Taylor's expansion.

VII. Prove that $\frac{d^n}{dx^n}\left(\frac{\log x}{x}\right) = \frac{(-1)^n n!}{x^{n+1}}\left[\log x - 1 - \frac{1}{2} - \frac{1}{3} ..... - \frac{1}{n}\right]$.

VIII. State and prove the Leibnitz's Theorem. (2×6=12)

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. (a) Prove that $\sqrt{2}$ is an irrational number.

(b) State Squeeze Principle.

(c) Evaluate $\lim_{x\to\infty} \frac{2x^3 - 4x + 7}{3x^3 + 5x^2 - 4}$.

(d) Find the nth derivative of (e^{3x}).

(e) Explain derivative of hyperbolic function.

(f) State Maclaurin's theorem

(g) Explain types of intervals.

(h) Explain about continuity, uniform continuity and differentiability.

(i) Explain graphical representation of Rolle's theorem.

(j) State Maximum and Minimum Values Theorem.

(k) Explain indeterminate form. (11×1=11)

PC–12245/N

M–6/2115

ECONOMICS : MICRO ECONOMICS

(Semester–I)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION–A

I. Critically examine welfare definition of economics.

II. What is an Indifference curve? Discuss consumer equilibrium with the help of Indifference curve analysis.

III. Explain the concept of returns to scale. What are the types of returns to scale?

IV. What are the different concepts related to costs? Explain the shape of long run average cost curve according to traditional theory.

SECTION–B

V. What is perfect competition? What are its characteristics? How is price of a commodity determined under perfect competition?

VI. What are the sources of monopoly? Discuss the short run and long run equilibrium of firm under monopoly.

VII. Define rent. Critically examine the Ricardian theory of rent.

VIII. Explain Knight's uncertainty theory of profit. What objections are raised against it?

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. Discuss the scope of economics.
2. What is meant by consumer surplus?
3. Explain the law of diminishing marginal utility.
4. Discuss the degrees of price elasticity of demand.
5. What is meant by opportunity cost?
6. Discuss the relationship between AR, MR and Price elasticity of demand.
7. How is the shutdown point of a perfectly competitive firm determined in short run?
8. Explain the wage determination when there is monopoly in product market and monopsony in labour market.
9. Differentiate between gross interest and net interest.
10. Explain the risk theory of profit.
11. Discuss the demand for loanable funds.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 11 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2-2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

II. ਇਕ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਕਰ ਕੀ ਹੈ? ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਕਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

III. ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ?

IV. ਲਾਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਵਕਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ–B

V. ਪੂਰਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

VI. ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ? ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਫਰਮ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

VII. ਲਗਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਲਗਾਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

VIII. ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਈਟ ਦੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਰਪਲੱਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
3. ਘੱਟਦੀ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਮੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਚਕਤਾ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਮੌਕੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
6. AR, MR ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਦੀ ਲਚਕਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਫਰਮ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
8. ਮਜਦੂਰੀ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਜਦੋਂ ਉਤਪਾਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
9. ਕੁੱਲ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਆਜ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਰੋ।
10. ਲਾਭ ਦੇ ਜੋਖਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
11. ਲੋਨ ਯੋਗ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

PC–12246/N

M–6/2115

POLITICAL SCIENCE

(Semester–I)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 11 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION–A

I. Explain the relationship between Political Science and Economics.

II. Discuss the essential elements of the State.

III. Discuss the evolutionary theory of origin of the State.

IV. Discuss the difference between State and Government.

SECTION–B

V. Critically examine the theory of Negative Liberalism about the functions of the State.

VI. Critically examine the functions of Socialist State.

VII. Examine the Austin's theory of Sovereignty and discuss its limitations.

VIII. Critically examine the functions of Capitalist State according to Marxian theory.

SECTION–C

(Compulsory Question)

IX. Give answer of each short type question in 50 words i.e. in 7-10 lines :

1. Define difference between Political Science and Politics.
2. What is Post-Behaviouralism in Political Science?
3. Explain the relationship between State and Associations.
4. What do you mean by Laissez Faire?
5. Write down the names of important books of Karl Marx.
6. Explain the role of economic factors for the growth of State.
7. What do you mean by Welfare State?
8. Who were the main supporters of Positive Liberalism?
9. What do you mean by Socialist State?
10. Explain External Sovereignty.
11. What is Pluralistic view of Sovereignty?

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 11 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2-2 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ–A

I. ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

II. ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

III. ਰਾਜ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

IV. ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ–B

V. ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

VI. ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

VII. ਆਸਟਿਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

VIII. ਮਾਰਕਸੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

ਭਾਗ–C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹਰੇਕ ਛੋਟੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਓ, ਭਾਵ 7-10 ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ :

1. ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

2. ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰ-ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ ਕੀ ਹੈ?
3. ਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਘਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਲਾਇਸੇਜ਼ ਫੇਅਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
5. ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
6. ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
7. ਭਲਾਈ ਰਾਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
8. ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਮਰਥਕ ਕੌਣ ਸਨ?
9. ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
10. ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
11. ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੀ ਹੈ?

[redacted]

B.A. B.Ed ਚਾਰ ਸਾਲਾ ਕੋਰਸ – ਸਮੈਸਟਰ–I

ਭੂਗੋਲ–I : ਭੌਤਿਕ ਭੂਗੋਲ (ਭੂ-ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਗਿਆਨ) GEOB111T

ਅਧਿਕਤਮ ਅੰਕ: 40 **ਸਮਾਂ: ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ**

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ–ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ A, B ਅਤੇ C ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਗ A ਅਤੇ ਭਾਗ B ਵਿੱਚ ਚਾਰ–ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ A ਅਤੇ ਭਾਗ B ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ–ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਭਾਗ C ਵਿੱਚ 6 ਲਘੂ–ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਾਗ–A

1. ਭੂਗੋਲ ਵਿੱਚ ਭੂ-ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਗਿਆਨ (Geomorphology) ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ ਅਤੇ ਭੂ–ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਬਿਗ ਬੈਂਗ ਸਿਧਾਂਤ (Big Bang Theory) ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੀ ਵਿਵਰਣਾ ਕਰੋ।
3. ਵੇਗਨਰ ਦੇ ਮਹਾਂਦੀਪੀ ਖਿਸਕਾਓ ਸਿਧਾਂਤ (Wegener's Continental Drift Theory) ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਖਾਮੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
4. ਸੰਕੁਚਿਤ ਬਲਾਂ (Compressional Forces) ਦੁਆਰਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਭੂ–ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ, ਸਮੇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ। **(7×2 = 14)**

ਭਾਗ–B

5. ਅਗਨੀ ਚਟਾਨਾਂ (Igneous Rocks) ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕਰੋ।
6. ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ (Types of Mountains) ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਵਰਣਾ ਕਰੋ।
7. ਡੇਵਿਸ (Davis) ਅਤੇ ਪੈਂਕ (Penck) ਦੇ ਭੂ–ਦ੍ਰਿਸ਼ ਭਵਨ (Landscape Evolution) ਸਬੰਧੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।
8. ਭੂ–ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੀ (Exogenic) ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ (Endogenic) ਬਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। **(7×2 = 14)**

ਭਾਗ–C

1. ਮੈਂਟਲ (Mantle) ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
2. ਭੂਚਾਲੀ ਲਹਿਰਾਂ (Seismic Waves) ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
3. ਸਬਡਕਸ਼ਨ (Subduction) ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
4. ਕਾਰਸਟ ਭੂ–ਆਕ੍ਰਿਤੀ (Karst Topography) ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
5. ਹਿਮਨਦੀ (Glacier) ਕੀ ਹੈ?
6. ਦੋ ਹਵਾ–ਜਨਿਤ (Aeolian) ਭੂ–ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ। **(6×2 = 12)**

II

12247/N

M-6/2115

12247/N

Geography : Physical Geography-I
Geomorphology-1101T
Sem-I

Time:- 3Hours

M.Marks: 40

Note: Question paper consists of three sections: A, B and C. Section A and B consist of four questions in each section and will carry 7 marks each. Candidates are required to attempt two questions from each section A and B. Section C consist of 6 short answer type questions and each will carry 2 marks. Section C is Compulsory.

Section-A.

1. Explain the place of Geomorphology within Geography and discuss its importance in understanding landforms.
2. Explain the Big Bang Theory and discuss how it explains the formation of the Universe and Earth.
3. Critically analyze the major limitations of Wegener's Continental Drift Theory.
4. Discuss the landforms produced by compressional forces with suitable diagrams. (7x2=14)

Section-B

5. Describe the origin, classification and characteristics of igneous rocks.
6. Describe the major types of mountains and explain their formation.
7. Compare Davis' and Penck's theories of landscape evolution.
8. Analyze the role of exogenic and endogenic forces in landform development. (7x2=14)

Section-C

1. Write two features of the mantle.
2. What are seismic waves?
3. What is meant by subduction?
4. What is Karst topography?
5. What is a glacier?
6. Name two Aeolian landforms (6x2=12)

P

P.T.O.

Roll No. ..... Total No. of Pages : 4

PC 12255-N

M-6/2115

MUSIC (VOCAL) THEORY

Semester—I

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— Attempt **two** questions each from Sections A & B (Total **4** questions long) carrying **7** marks each and entire Section C consisting of **7** short type questions carrying **1** mark each. Section C is compulsory for all.

SECTION—A

1. Write about the origin and development of Music in Vedic period.

2. Define the following terms of music :

   (1) Sangeet

   (2) Swara

   (3) Taal

3. How does music impact the life of society in creating oneness in human life?

OR

Explain the contribution of Pt. Vishnu Narayan Bhatkhande ji to music education.

SECTION—B

4. What do you know about Indian musical instruments? Explain their classification.

5. Define the terms :

   (1) Raag

   (2) Rahao in the context of Gurmat Sangeet.

6. Write the description of Raag Bhopali or Taal Roopak.

SECTION—C

Short questions :

1. What is naad?

2. What is saptak?

3. How many strings are there in Tanpura?

4. What is Laya?

5. What is the Thata of Raag Deshkar?

6. Write vadi and samvadi swaras of Raag Tilang.

7. Who is the writer of Natyashastra?

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਭਾਗ ਓ ਤੇ ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ (ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਾਰ ਕਰਨੇ ਹਨ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਗ ੲ ਕਰਨਾ ਲਾਜਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ **1-1** ਨੰਬਰ ਹੈ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

2. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ :

   (1) ਸੰਗੀਤ

   (2) ਸਵਰ

   (3) ਤਾਲ

3. ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ?

ਜਾਂ

ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਣ ਹੈ ?

ਭਾਗ—ਅ

4. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਸਾਜਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

5. ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ :

   (1) ਰਾਗ

   (2) ਰਹਾਉ-ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ।

6. ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਜਾਂ ਤਾਲ ਰੂਪਕ ਵਿਸਤਾਰ-ਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—ਏ

ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

1. ਨਾਦ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?
2. ਸਪਤਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
3. ਤਾਨਪੁਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?
4. ਲੈਅ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
5. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਦਾ ਥਾਟ ਕੀ ਹੈ ?
6. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ ਦੇ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
7. ਨਾਟਯ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਕੌਣ ਹਨ ?

Roll No. ..... Total No. of Pages : 3

PC 12249-N

M-6/2115

ALGEBRA AND TRIGONOMETRY—1102T

Semester—I

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— Attempt any ***two*** questions each from Section A and Section B, carrying **6** marks each, and the entire Section C consisting of ***eleven*** questions carrying **1** mark each.

SECTION—A

1. If $x_r = \text{cis}\frac{\pi}{2}$, prove that $x_1, x_2, x_3 \ldots\ldots \infty = -1$.

2. Find all the values of $\left(\frac{1}{2} + i\frac{\sqrt{3}}{2}\right)^{3/4}$ and show that the continued product of all the values is 1.

3. Find all the roots of the equation $\sinh z = i$.

4. Sum to n terms the series

$$\sin\theta + \frac{1}{3}\sin 2\theta + \frac{1}{3^2}\sin 3\theta + \ldots\ldots \text{ to n terms.}$$ 2×6=12

SECTION—B

5. If $A=\begin{bmatrix}1 & 1 & 1\\ 3 & 1 & 1\\ 1 & -1 & -1\end{bmatrix}$, then find the matrices P and Q such that PAQ is in the normal form. Hence find the rank of the matrix A.

6. Find the value of k so that the vectors $\begin{bmatrix}1\\ -1\\ 3\end{bmatrix}, \begin{bmatrix}1\\ 2\\ -2\end{bmatrix}$ and $\begin{bmatrix}k\\ 0\\ 1\end{bmatrix}$ are L.D.

7. State and prove Cayley Hamilton Theorem with verification if matrix $A=\begin{bmatrix}1 & 2 & 3\\ 2 & -1 & 4\\ 3 & 1 & -1\end{bmatrix}$. Hence compute A^{-1}.

8. Express the matrix $A=\begin{bmatrix}2-i & 3 & 1+i\\ -5 & 0 & -6i\\ 7 & i & -3+2i\end{bmatrix}$ as the sum of a hermitian and a skew hermitian matrix. 2×6=12

SECTION—C

9. (i) Explain linear dependence of row vectors.

(ii) Find the eigenvalues and eigenvector of the matrix

$A=\begin{bmatrix}1 & -2\\ -5 & 4\end{bmatrix}$.

(iii) Explain rank.

(iv) Explain skew symmetric matrix with example.

(v) Explain De Moivre's theorem.

(vi) Prove that $e^{i2\pi} = 1$.

(vii) Find the principal solutions of the equation $\sin x = 1$.

(viii) Explain diagonalizable matrix.

(ix) Explain vector spaces.

(x) Evaluate one root of the equation

$$x^4 + x^3 + x^2 + x + 1 = 0.$$

(xi) Solve $x + 2y = 1$, $2x - y = -1$. 11×1=11